

Varga Bernadett

Pénzügyi Jogi Tanszék

Témavezető: Simon István tanszékvezető egyetemi docens

A nemzetközi adóegyezmények tárgyalásának modellezése

(Szemle nemzetközi adójogi konferenciáról¹)

A konferencia ismertetése

2013. április 29-én és 30-án a korábbi hagyományoknak megfelelően ismét megrendezésre került a nemzetközi adójogi csereszeminárium, amely 2013-ban a „*Fair Negotiations of International Tax Rules*” címet kapta. A konferenciának a heidelbergi Ruprecht-Karls Egyetem a csodálatos környezetben fekvő ladenburgi Carl-Benz Haus-ban adott otthont. A konferencia a korábban kialakult együttműködésen alapult, de a megelőző évekhez képest jelentős megújuláson ment át.

Az angol nyelvű konferenciára a korábbi évekhez hasonlóan több országból érkeztek résztvevők. Az ELTE Állam- és Jogtudomány Karának három joghallgatója (Rajnai Anna, Szabó Judit, Török Bernadett) és az ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskolának négy doktorandusz hallgatója (dr. Németh Nóra, dr. Rácz Dániel, dr. Szatmári Zsolt és jómagam) a Pénzügyi Jogi Tanszék három oktatójának (dr. Simon István, mint a felkészülés és Pénzügyi Jogi Tanszék vezetője, dr. Darák Péter, dr. Kecő Gábor) kíséretében vett részt. Olaszországból a Ferrarai Egyetemet a Bolognai Egyetemmel² kiegészülve Carla de Pietro adjunktus doktoranduszokkal és joghallgatókkal (Alice Bulgarelli, Giulia Bertamelli, Piera Santin, Jun Ping Zheng, Andrea Amidei és José Manuel Macarro Osuna) együtt képviselte. A házigazda heidelbergi Ruprecht-Karls Egyetem Pénzügyi Jogi Intézetét Prof. Dr. Ekkehart Reimer fiatal oktatókkal, doktoranduszokkal és hallgatókkal (Denise Primus, Iris

¹ A nemzetközi adójogi csereszeminárium hosszú múltra tekint vissza. A hagyományoknak megfelelően mindegyik csereszemináriumról közzéteszünk egy-egy rövid összefoglalót. 2009-2012 között és 2015-ben az Új Magyar Közigazgatás hasábjain számoltunk be a kutatási eredményekről. Lásd: Új Magyar Közigazgatás 2009/6-7. 93-95.; 2010/9-10. 74-81.; 2011/12. 54-61.; 2012/12. 47-83.; 2015/4. 109-114. A Themis jelen számában a 2013-ban és a 2014-ben megrendezett esemény főbb megállapításait foglaljuk össze.

² University of Bologna European School of Advanced Tax Studies

Schomäcker, Virginie Kyriakopolous, Ségolène Le Marec, Tobias Enneking, Bernd Henkel, Jan Lindberg, Stephan Lübbehüsen, Michael Schaberl, Stephan Wachsmuth, Michael Szymczak, Benjamin Weinschenk és Michael Wenderoth) együtt képviselte. A széles körű nemzetközi kitekintést az is biztosította, hogy prof. Stephen B. Cohen amerikai (Georgetown University Law Center, Washington DC) és prof. Hugh J. Ault (Boston College Law School, Boston, professor emeritus) amerikai adójogász professzorok is részt vettek a rendezvényen.

A konferencia azt mutatta be, hogyan zajlik a modell-adóegyezmény tárgyalása eltérő érdekeket képviselő államok esetében. A hallgatóknak az OECD Modellegyezményéhez³ képest eltérő szabályok bevezetése mellett kellett érvelniük négy témakörben, abból a szempontból közelítve, amely az általuk képviselt állam érdekeinek leginkább megfelel. A képviselt országok között szerepelt az Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Svájc, Szaúd-Arábia, valamint Európai Bizottság jelenítette meg az Európai Unió érdekeit. A tárgyalásokat az OECD megbízottai elnökölték. Az oktatók szerepe az volt, hogy szakértőként működjenek közre, ha a tárgyalások során valamelyik delegáció segítségüket kéri. Az egyes államok érdekeit képviselő csapatok vegyesen magyar, német és olasz hallgatókból álltak, és minden csapat munkáját tutorok⁴ segítették. A konferencián elemzett négy témakör magában foglalta a telephely, az immateriális javak és az állami pénzalapok adóztatását, valamint a banktitokra (információcserére) vonatkozó szabályokat.

A telephely adózása

A konferencia első témája a telephely adózása volt, melynek vitája a tárgyalás lebonyolítására vonatkozó szabályok ismertetése után kezdődött.

A magyar hallgatók közül e téma tárgyalásában dr. Németh Nóra az Amerikai Egyesült Államokat, Rajnai Anna az Európai Bizottságot képviselve vett részt. A témában Hugh J. Ault professzor adott szakmai tanácsot a vitában résztvevőknek.

A telephely koncepciójáról elmondható, hogy ez az adóegyezmények egyik sarokköve, mely elengedhetetlen a nemzetközi üzleti

³ Articles of the OECD Model Tax Convention on Income and Capital, as they read on July 2010, <http://www.oecd.org/ctp/treaties/47213736.pdf>

⁴ Carla de Pietro, Kamilla Zembala, Johannes Becker, Sebastian Heinrichs, Ekkehart Reimer és Matthias Valta.

tevékenységekkel összefüggő adóztatási jogok megosztása során. Az eredeti telephely koncepció a fizikai összefüggést kívánta meg az illetőséggel nem rendelkező társaság és azon állam között, ahonnan a vállalkozói jövedelem származik („forrásország”) ahhoz, hogy ezen állam adóztathassa az illetőséggel nem rendelkező társaság nála elért jövedelmét.

A telephely adózása során egy kérdéskör köré koncentráldott a résztvevő államok közötti vita. Ez a kérdéskör az alvállalkozó, és az alvállalkozó révén a fővállalkozó telephelyének kérdése a másik szerződő (forrás) államban. A gyakorlatban egyre többször fordul elő olyan eset, melyben a fővállalkozó összetett projekt kivitelezést vállalja el egy másik államban úgy, hogy a tevékenységet az ebben a másik államban illetőséggel rendelkező alvállalkozó – a fővállalkozóval kötött szerződés alapján – végzi el.⁵ Ennek a szerződéses kapcsolatnak az eredményeként a tevékenységből származó nyereség a fővállalkozónál realizálódik, aki ezután az illetősége szerinti államban adózik. A forrásország nem rendelkezik adóztatási joggal e nyereség felett, mert azt a fővállalkozó nem a telephelye útján érte el, hanem az alvállalkozó tevékenysége révén, akinek tevékenysége a jelenlegi szabályok szerint nem eredményez telephelyet a fővállalkozónak. Az alvállalkozó természetesen a fővállalkozóval kötött szerződés alapján neki járó vállalkozási díj után a forrásországban adózik. Ezt a helyzetet értelemszerűen a forrásország meg kívánja változtatni, mivel így eltolódik az adóztatási jog megosztása az illetőség ország javára.

Brazília és Szaúd-Arábia képviselői azon az állásponton voltak, hogy az ilyen alvállalkozó, a fővállalkozó telephelye legyen a forrásországban. Ugyanis álláspontjuk szerint az alvállalkozó a tevékenységét a fővállalkozó nevében végzi, melyért a felelősség és a kockázat a fővállalkozót terheli, és az alvállalkozó nem kerül szerződéses kapcsolatba azzal a társasággal, mely részére a tevékenységet – a fővállalkozóval kötött szerződés értelmében – elvégzi. Ez alapján meg kívánták változtatni az OECD Modellegyezmény 5. cikkének 1. bekezdését és az ehhez tartozó Kommentárt is úgy, hogy az alvállalkozó kerüljön itt szabályozásra.

Ault professzor Szaúd-Arábia felvetésével összefüggésben kifejtette azon álláspontját, hogy a Modellegyezmény és Kommentár ilyen irányú változtatás esetén meg kell vizsgálni annak politikai és technikai vetületét is, valamint számolni kell annak jövőbeni következményeivel is, melyeket szerinte – mivel olyan jelentős változtatásról van szó – nem lehet előre

⁵ Lásd: OECD Model Tax Convention: Revised proposal concerning the interpretation and application of Article 5 (Permanent Establishment), 19 October 2012 to 31 January 2013, 17-19.

felmérni. A változtatással összefüggésben Ault professzor még azt is felvette, hogy nem lenne elegendő az 5. cikket megváltoztatni, hanem ezt a változtatást meg kellene jeleníteni a 7. cikkben, a profitallokációjának módjában is. Ugyanis a jelenlegi szabály szerint a telephelynek betudható jövedelem megállapítása során azt kell figyelembe venni, hogy a vállalkozás által ellátott funkciók, használt eszközök és vállalt kockázatok hogyan oszlanak meg a telephely és a vállalkozás többi része között. Ennél az új telephelyformánál viszont a kockázatokat teljes mértékben a fővállalkozó viseli, így e szabályok alkalmazásával nem lenne megállapítható az alvállalkozónak mint telephelynek betudható jövedelem.

Az országok között kibontakozó vita megszüntetését Szaúd-Arábia képviselője azzal kívánta elősegíteni, hogy már csak a Kommentár megváltoztatás mellett érvelt. Szerette volna elérni, hogy az alábbi szövegrész kerüljön bele: „*subcontractor would creat or lead to PE*”. Az Egyesült Államok és Svájc képviselője általános egyet nem értését fejezte ki, melyet az Európai Bizottság képviselője kiegészített azzal, hogy több szempontból is megfogalmazta ellenvéleményét. A legfontosabb ellenérvként azt hozta fel, hogy ez a változtatás a telephelyre vonatkozó minden, az 5. cikk 4. bekezdésében megfogalmazott kivételt és a független ügynököt is érintené, mely végső soron a telephely fogalmának teljes átalakulásához vezetne. Álláspontja szerint ugyanis ezzel az 5. cikkben meghatározott minimális küszöbérték, mely eddig szükséges volt ahhoz, hogy a forrásországban végzett üzleti tevékenység telephelyet keletkeztessen, túlzott mértékben csökkenne. Gyakorlati érvként említette azt, hogy ezzel a változtatással a forrásország adóztatási joga nőne meg, hiszen az alvállalkozó – a neki járó vállalkozási díj mellett – mint telephely a fővállalkozó nyeresége után is a forrásországban adózna, ami – ha nem követi a 7. cikk megfelelő megváltoztatása –, kettős adóztatást eredményezne. Ez ugyanakkor akadályát képezné a tőke szabad áramlásának, amit az Európai Bizottság nem engedhet meg. Ezt az érvet egészíti ki az is, hogy ezzel a változtatással jelentős adminisztrációs költségek is megjelennének. Az egyetlen ország, mely támogatná a Szaúd-Arábia általi változtatást, Brazília volt. Szaúd-Arábia az Európai Bizottság által felhozottak közül az adminisztrációs költségre vonatkozó érveléssel szemben azt fogalmazta meg, hogy minden változtatás, újdonság természetesen adminisztrációs költségekkel jár, tehát ezt az érvet nem lehet erősnek tekinteni. Az Európai Bizottság képviselője szerint az adminisztrációs költségek emelkedése nem figyelmen kívül hagyható szempont, mert a Modellegyezmény ilyen megváltoztatása azt eredményezné a forrásország szempontjából, hogy ügyletről-ügyletre meg kellene vizsgálnia a szerződéses kapcsolatokat abból a szempontból, hogy

alkalmazható-e rájuk vagy sem az új telephely szabály. Brazília ezek alapján úgy gondolta, hogy a telephely 5. cikk 1. bekezdésben meghatározott fogalmát az alábbiakkal kellene kiegészíteni:

*„Articel 5 1. For the purposes of this Convention, the term "permanent establishment" means a fixed place of business through which the business of an enterprise is **directly or indirectly**, wholly or partly carried on.”* („5. cikk 1. Az Egyezmény alkalmazásában a „telephely” kifejezés olyan állandó üzleti helyet jelent, amelyen keresztül a vállalkozás tevékenységét **közvetlenül vagy közvetetten**, részben vagy egészben kifejti.”)

Szaúd-Arábia támogatta volna ezt a felvetést, mivel ezt alkalmasnak találta az alvállalkozóval összefüggő problémák megoldására, ugyanis a „közvetetten” kifejezés rögzítésével egyértelműen beemelnék azt, hogy az alvállalkozó tevékenysége a fővállalkozó számára telephelyet keletkeztet a forrásországban. Az Egyesült Államok, Svájc és az Európai Bizottság képviselői ismét egyet nem értésüket fejezték ki ebben a körben véleményük szerint a „közvetve” túlságosan nagymértékben kiszélesítené a telephely fogalmát. Ez a kifejezés jelenleg csak az alvállalkozóra vonatkozna, de a jövőben, az üzleti modell további változása révén előállhatna olyan helyzet, hogy további esetkörök is beleérthetők lennének, melyekre az államok eredeti szándéka nem terjedt ki, és ennek a kiterjesztő értelmezésnek a lehetőségét már a kezdet kezdetén el kell fojtani.

Reimer professzor felvetése szerint ezt a problémakört az ügynökökre vonatkozó szabályok között lehetne minden résztvevő számára megfelelően rendezni. Ezen felvetés alapján az Amerikai Egyesült Államok és az Európai Bizottság képviselőit ellátó hallgatók azt a megoldást vették fel, hogy a Kommentárba kerüljön be egy olyan szabály, mely szerint az alvállalkozó a fővállalkozó számára általánosságban/főszabály szerint nem eredményezi telephely létrejöttét a forrásországban, tehát ha az alvállalkozó gazdaságilag független a fővállalkozótól és maga döntheti el, hogy az adott munkát hogyan valósítja meg, nem kell a fővállalkozó utasításait követnie. Amennyiben azonban a gazdasági függetlensége kisebb fokú és az alvállalkozó döntéseit a fővállalkozó befolyásolja, akkor ez a függő ügynökökre irányadó szabályok szerint a fővállalkozó számára telephelyt jelent a forrás országban. Ezen javaslat valamennyi résztvevő számára elfogadható volt, így a telephely adózására vonatkozó tárgyalás ez erre vonatkozó megállapodás létrehozásával zárult le.

Immateriális javak adózása

Az első nap délutánján került sor az immateriális javak adózásáról szóló tárgyalásra.

A magyar hallgatók közül e téma tárgyalásában Szatmári Zsolt Szaúd-Arábiát képviselve vett részt. A témában Hugh J. Ault professzor adott szakmai tanácsot a vitában résztvevőknek.

Az immateriális javak adózásával kapcsolatban több fontos kérdéskör fogalmazódik meg, melyek megjelentek a tárgyalások során is. Ezek pedig az immateriális javak azonosítása/meghatározása, az összehasonlíthatóságuk és végül, de nem utolsó sorban a rájuk vonatkozó transzferárak meghatározása.⁶

A tárgyaláson Brazília képviselőjének felvetésére először az immateriális javak fogalmát kellett volna tisztázni, melyet a forrásországnak biztosított adóztatási jog megvitatása követett volna. Ault professzor úr tanácsára az országok képviselői a forrásország adóztatási jogával kezdték a tárgyalást. Két állam (az Amerikai Egyesült Államok és Svájc) és az Európai Bizottság képviselői a fennálló OECD gyakorlatot követve⁷ nem kívántak a forrásországnak adóztatási jogot biztosítani a forrásország területéről a náluk belföldi illetőséggel rendelkező haszonhúzó számára kifizetett jogdíjakkal szemben. Azzal érveltek, hogy a náluk belföldi illetőséggel rendelkező haszonhúzók az immateriális javakat gyakran kockázatos és költséges kutatási- és fejlesztési tevékenységgel hozták létre, valamint a forrásországbeli adóztatás akadályokat gördíthetne a határon átnyúló befektetések előtt. Brazília képviselője ezzel szemben azt szerette volna elérni, hogy az OECD Modellegyezmény jogdíjakra vonatkozó rendelkezései közelítsenek az ENSZ keretében kidolgozott Modellegyezmény⁸ szövegéhez, melyhez hasonlóan a forrásország adóztatási jogát maximalizált százalékban kellene rögzíteni a Modellegyezményben.

⁶ Lásd: OECD Discussion Draft, Revision of the special consideration for intangibles in Chapter VI of the OECD Transfer Pricing Guidelines and related provisions, 6 June to 14 September 2012, 6.

⁷ OECD Modellegyezmény 12. cikk

⁸ United Nations Model Tax Convention between Developed and Developing Countries, New York 2011, http://www.un.org/esa/ffd/documents/UN_Model_2011_Update.pdf, Article 12 Paragraph 1-2

„1. Royalties arising in a Contracting State and paid to a resident of the other Contracting State may be taxed in that other State.

2. However, such royalties may also be taxed in the Contracting State in which they arise and according to the laws of that State, but if the beneficial owner of the royalties is a resident of the other Contracting State, the tax so charged shall not exceed ___ per cent (the percentage is to be established through bilateral negotiations) of the gross amount of the royalties. The competent authorities of the Contracting States shall by mutual agreement settle the mode of application of this limitation.”

Az Egyesült Államok nem igazán látta értelmét egy maximális százalék beemelésének, ugyanakkor, ha ez megtörténne, akkor számukra legfeljebb 5 % lehet elfogadható. Ault professzor jónak tartotta azt, ha ez a százalékos mérték 2 és 5 % között van, mert ezzel a fejlődő államok felé nyitás is kifejeződné. Az Európai Bizottság képviselője elfogadhatónak tartotta ilyen alacsony mérték rögzítését, de kifejezte azt az aggodalmát, hogy hiába határoznak meg kezdetben alacsony százalékot, ha később a fejlődő/forrásországok a mérték emelése mellett érvelnek. Így a Bizottság álláspontja szerint először arról kellene megegyezésnek születnie, hogy biztosítsanak-e a forrásországnak adóztatási jogot vagy sem? Az Európai Bizottság ebben a kérdésben azt indítványozta, hogy a forrásország adóztatási jogát a Kommentárban rögzítsék, mint lehetséges opciót. Brazília képviselői ezt nem tartották elégségesnek, álláspontjuk szerint ezt a Modellegyezménybe kell beemelni, de választási lehetőségként megfogalmazva. Az Európai Bizottság szerint Brazília indítványa csak egy kis változtatásnak tűnik, de ez nem tükrözi a valóságot, ugyanis álláspontjuk szerint emiatt teljesen át kellene írni a 12. cikket. Végül a parázs vita után az államok képviselői ebben a kérdésben arra a kompromisszumra jutottak, hogy a Kommentárban kerüljön szabályozásra a forrásország adóztatási joga azzal kiegészítve ezt, hogy a közeli jövőben ismét tárgyalóasztalhoz ülnek ebben a kérdésben.

A tárgyalási időkeretek szűkössége miatt az immateriális javak meghatározására és az immateriális javakkal összefüggő transzferárazási problémák megvitatására sajnos nem maradt idő. A fogalom meghatározással kapcsolatban az Európai Bizottság képviselője kiemelte, hogy az Európai Unióban már létezik egy irányelv, mely tartalmaz egy egzakt immateriális jószág fogalmat, és ez ugyan módosítható, de nem lenne rá szükség.

Az állami pénzalapok⁹ adózása

A második nap délelőttjén került sor az állami pénzalapok adózására vonatkozó vita megtartására.

A magyar hallgatók közül ezen téma tárgyalásában Rácz Dániel Brazíliát képviselve vett részt. A témában Simon István adott szakmai tanácsot a vitában résztvevőknek.

⁹ A szakirodalom ezeket Sovereign Wealth Funds-nak (rövidítve: SWF) nevezi.

Ahhoz, hogy megérthessük az államok érdekeit ebben a kérdéskörben, először azt kell megvizsgálnunk, mit tekintünk állami pénzalapoknak. E tekintetben Victor Fleischer tanulmánya¹⁰ és az International Working Group of Sovereign Wealth Funds keretében kidolgozott „*Santiago Principles*”¹¹ nyújtanak segítséget.

Az állami pénzalapok olyan speciális célú befektetési alapok, melyek külföldi államok tulajdonában és ellenőrzése alatt állnak. A legjelentősebb alapok Abu-Dhabi, Szaúd-Arábia, Norvégia, Szingapúr és Kína tulajdonában vannak.¹² Makroökonómiai célokból hozták létre őket, fő feladatuk a rendelkezésükre bocsátott állami pénzeszközök kezelése. Változatos intézményi, irányítási és jogi struktúrával rendelkeznek. Saját országukban kulcsintézménynek tekinthetők, mivel a közpénzek kezelésében kiemelt szereppel rendelkeznek, biztosítják a makrogazdasági stabilitást és támogatják a növekedést. Az egyik legtipikusabb tevékenységük a határon átnyúló befektetési tevékenység, mely a tőkeexportáló és tőkeimportáló államok gazdasága szempontjából is kiemelt jelentőséggel bír.¹³

Az állami pénzalapokkal kapcsolatban három nagy probléma merül fel, melyek a konferencia során is megjelentek.

a) Az első problémának az tekinthető, hogy az állami pénzalapok céljai nem világosak. Míg ugyanis a magánbefektetőt kizárólag a gazdasági érdekek motiválják, addig az állami pénzalapok mögött álló államok esetében a gazdasági érdekek mellett jelentősek a politikai és stratégia érdekek is, melyek alapvetően befolyásolják a befektetési politikájukat.¹⁴

b) A második probléma az állami pénzalapok átláthatóságával, illetve annak hiányával van összefüggésben. Ugyanis az állami pénzalapok irányítási struktúrája nem transzparens, nem egyértelmű a tulajdonosával való kapcsolata,¹⁵ ami miatt nem biztosított az elszámoltathatóságuk.

¹⁰ Victor FLEISCHER: A theory of taxing sovereign wealth, Illinois Law and Research Paper Series 2009.

¹¹ International Working Group of Sovereign Wealth Funds: Sovereign Wealth Funds Generally Accepted Principles and Practices „Santiago Principles” October 2008

¹² Victor FLEISCHER: i.m. 14.; megállapítható, hogy főleg olajban vagy más természeti forrásban gazdag államokról van szó.

¹³ International Working Group of Sovereign Wealth Funds: Sovereign Wealth Funds Generally Accepted Principles and Practices „Santiago Principles” October 2008, 3.

¹⁴ Victor Fleischer: i.m. 4.

¹⁵ International Working Group of Sovereign Wealth Funds: *Sovereign Wealth Funds Generally Accepted Principles and Practices* „Santiago Principles” October 2008, 15., mely alapján az állami pénzalapok két nagy csoportját különítjük el: ez elsőben azok szerepelnek, melyeket önálló jogi személyként hoztak létre, és ennek megfelelően világosan elkülöníthetőek a tulajdonos és az állami pénzalapot ténylegesen irányító management hatáskörei, a másodikba pedig azok tartoznak, amelyeknél az állami pénzalap nem önálló jogi személyiség, és ezáltal a tulajdonos a tényleges irányításba is beleszólhat.

c) A harmadik probléma az adóztatásukkal kapcsolatos. Fleischer ezt az Amerikai Egyesült Államok szempontjából vonta vizsgálata alá.¹⁶ Az OECD két szempontból vizsgálta az állami pénzalapok adóztatását. Egyrészt az adóegyezmények állami pénzalapokra való alkalmazhatósága szempontjából, másrészt pedig az adóegyezmények és a nemzeti adóztatási gyakorlat közötti kapcsolat szempontjából. Ezen belül kifejezetten az adóügyekben érvényesülő állami immunitás alkalmazásának vizsgálatára helyezték a hangsúlyt.¹⁷ E tekintetben összefoglalóan az állapítható meg, hogy az állami immunitás nemzetközi jogi alapelve alapján az ilyen állami tulajdonú intézmények adómentességet élveznek azokban az országokban, ahol gazdasági tevékenységüket végzik, mindamelllett, hogy saját államukban is mentesek az adó alól vagy egyáltalán nem is alanyai az adónak, és emiatt jelentős a versenyelőnyük a magánbefektetőkkel szemben.

Az adóegyezmények állami pénzalapokra való alkalmazhatósága tekintetében az merül fel problémaként, hogy az adóegyezmények alkalmazásnak feltétele, hogy az adott szervezetnek belföldi illetőséggel rendelkezőnek kell lennie az egyik vagy mindkét szerződő államban¹⁸. A belföldi illetőség kérdését pedig a OECD Modellegyezmény a 4. cikke akként rögzíti, hogy az egyik szerződő államban belföldi illetőségű személy az, aki a szerződő államban – annak jogszabályai alapján – lakóhelye, székhelye, üzletvezetésének helye vagy bármilyen más hasonló ismérv alapján adóköteles. A belföldi illetőség előbb meghatározott követelményének alkalmazása pedig sok nehézséget okoz az olyan entitások tekintetében, melyek nem kötelesek az adófizetésre (pl. állami pénzalapok). Az állami pénzalapok belföldi illetőségével összefüggő nehézségek másik kérdést is felvetnek, ugyanis ha nem tekintjük őket belföldi illetőséggel rendelkezőnek a saját államukban, mert nem teljesítik a Modellegyezmény 4. cikkében foglaltakat – azaz nem tartoznak az egyezmény hatálya alá –, akkor a forrásállamnak az adóztatási joga – a forrásállam belső jogi szabályai szerint – kiterjedhet rájuk, ha a forrásállam az immunitást nem alkalmazza rájuk.

Az állami pénzalapokra vonatkozó bevezető után térjünk át a konferencián ezekről lefolytatott tárgyalásra. A résztvevő államok ismételten két táborra szakadtak, melyben az egyik tábort Szaúd-Arábia képviselte, mint jelentős állami pénzalapokkal rendelkező állam, a másik

¹⁶ Victor FLEISCHER: i.m. 16.

¹⁷ OECD Discussion Draft on the Application of Tax Treaties to State-owned Entities, including Sovereign Wealth Funds 25 November 2009 to 31 January 2010, 2.

¹⁸ OECD Modellegyezmény 1. cikk

táborba pedig a többi állam tömörült, mint az állami pénzalapok befektetéseinek célpontjai.

Alapvetően két kérdéskör köré csoportosult a tárgyalás. Az első kérdéskört az Európai Bizottság képviselője vetette fel. Eszerint rögzíteni kell, hogy egy állami pénzalap maximálisan a részvények hány százalékát szerezheti meg egy-egy gazdasági társaságon belül. Szaúd-Arábia képviselője ezt azzal egészítette ki, hogy az OECD Modellegyezményben azt kell rögzíteni, hogy egy állami pénzalap 10 %-nál több részvényt nem szerezhethet egyetlen társaságban sem, és a Kommentárban kellene rögzíteni a részvény pontos fogalmát. A tárgyalást levezető OECD képviselő azt vetette fel, hogy a részvények 10 %-nál lehessen többet szerezni, de a 10 %-ot meghaladó részvények után az állami pénzalap nem jogosult a kedvezményekre (ennek alapvetően az lenne a jelentése, hogy a forrásország nemzeti joga alapján lehetne velük szemben eljárni, így akár adóztathatóak is lennének a forrásországban).

A másik problémakör az állami pénzalapok belföldi illetőségűként kezelésével állt kapcsolatban. Szaúd-Arábia azt kívánta elérni, hogy az állami pénzalapok a Modellegyezmény 4. cikkébe kerüljenek rögzítésre, és így az őket tulajdonló államban belföldi illetőségűvé váljanak. Ennek révén az adóegyezmények rájuk is vonatkoznának, azzal, hogy a forrásország adóztatási jogát nem kívánták elismerni. A többi állam egyetértett Szaúd-Arábiával abban, hogy az állami pénzalapok belföldi illetőségűek legyenek, de ragaszkodtak a forrásország adóztatási jogához, mivel ennek hiányában – azzal együtt, hogy ezek a pénzalapok a saját államukban nem adóznak – a magánbefektetők kerülnének hátrányos versenyhelyzetbe.

Az államok „képviselői” az állami pénzalapokra vonatkozóan egy „csomagalku”-t kötöttek, melynek létrejöttéhez két tutor¹⁹ nyújtott segítséget. A kialakult megegyezés szerint az állami pénzalapok belföldi illetőségűnek minősülnek a Modellegyezmény 4. cikke szerint, ha egy társaság tekintetében a részvények kevesebb, mint 10 %-át tulajdonolják. A Modellegyezmény osztalékra vonatkozó 10. cikke és a kamatra vonatkozó 11. cikke azzal egészülne ki, hogy a forrásországnak az állami pénzalapokkal mint haszonhúzókkal szemben, az általuk kapott osztalék és kamat után 10 %-os adóztatási joga lenne. A jogdíjak esetén (Modellegyezmény 12. cikke) a forrásállamnak nem lenne adóztatás joga. Az államok fontosnak tartanak az információcseréről szóló 26. cikk alkalmazását az állami pénzalapokra vonatkozóan is. Végül az államok azt rögzítették, hogy a Modellegyezmény 28. cikkében meghatározott szabály,

¹⁹ Johannes Becker és Matthias Valta

ami a diplomáciai és konzuli képviselők tagjait megillető adózási kiváltságokat tartalmazza, nem vonatkozik az állami pénzalapokra.

Banktitok és információcsere

A második nap – és ezzel a teljes konferencia – utolsó témája a banktitok és az információcsere szabályozása volt.

A magyar hallgatók közül e téma tárgyalásában jómagam Svájcot képviselve, míg Szabó Judit és Török Bernadett az OECD tárgyalás levezetőjeként vettek részt. A témában Stephen B. Cohen professzor adott szakmai tanácsot a vitában résztvevőknek.

A tárgyalás megkezdése után – mint ahogy a korábbiakban is – láthatóvá vált, hogy az államok két, egymással ellentétes álláspontot képviselnek. A véleménykülönbség igazán Svájc és az Amerikai Egyesült Államok – Európai Bizottság párosa között éleződött ki. Szaúd-Arábia képviselői a tárgyalás kezdetén ki is jelentették, hogy államuk nem érdekelt a banktitok szabályokban, és a jelenlegi szabályozás az érdekeiknek teljes mértékben megfelel.

Svájcot képviselve az alapvető feladatom az évszázados hagyományokra visszatekintő banktitok megvédése és ezzel párhuzamosan Svájc és a többi állam közötti információcserének a lehető legszűkebbre szabása melletti érvelés volt.

A téma bevezetéséül a svájci banktitok szabályait kívánom röviden bemutatni. A svájci belső jogban a banktitok²⁰ szabályozásának célja a banki ügyfelek adatainak, személyiségének megóvása. A svájci jog a banktitkot hasonlóan kezeli, mint az ügyvédi- illetve az orvosi titkot. A svájci banktitok szabályok jogszabályi alapját a következő három jogforrás biztosítja: egyrészt a személyes adatok védelmét biztosító polgári jog²¹, másrészt az ügyfél és a bank közötti szerződéses kapcsolatot szabályozó kötelmi jog²², harmadrészt a banktitokra irányadó speciális jogszabályi rendelkezések, melyeket a 1934-ben elfogadott szövetségi banktörvény (*Federal Law on Banks and Savingbanks/Federal Bank Act*) 47. cikke tartalmazza. Ezek a jogforrások azonban nem határozzák meg a banktitok pontos tartalmát, az a bírósági döntésekből vezethető le. A

²⁰ Bár tradicionálisan mindenki „banktitokról” beszél a valóságban a „bank és az ügyfél közötti bizalom” megfogalmazás jobban fedné a valóságot. A „bank és az ügyfél közötti bizalom” a bank szempontjából azt jelenti, hogy a bank köteles minden olyan tényt, adatot bizalmasan kezelni, mely az ügyféllel kapcsolatos; míg az ügyfél szempontjából ez jogként jelenik meg a bankkal szemben (adatainak a megvédéséhez való jog).

²¹ Lásd: Schweizerisches Zivilgesetzbuch (ZGB) Art. 28.

²² Lásd: Schweizerisches Obligationenrecht Art. 389.

kikristályosodott bírósági gyakorlat szerint a banktitok alapján a bankoknak tilos harmadik személyekkel – akár természetes személyekről, akár állami hatóságról van szó – a titok hatálya alá tartozó információkat megosztania. A bank titoktartási kötelezettsége kiterjed az ügyfélre vonatkozó, a bank birtokában lévő minden információkra, beleértve a bank és az ügyfél közötti kapcsolatot, az ügyfél pénzügyi helyzetére vonatkozó információkat, az ügyfél kapcsolatát más bankokkal, és az ügyfél banki ügyleteire vonatkozó adatokat. Természetesen a svájci bírói gyakorlat meghatározta a banktitok korlátait is. Ezek közé tartoznak többek között az egyes polgári eljárások (pl. öröklés), külön nevesítve a felszámolási- és csődeljárás, a büntetőeljárások (pl. pénzmosás), valamint a kölcsönös nemzetközi jogsegély eljárás. A svájci banktitok szabályok támogatására számos jogi és gazdasági érv hozható fel, de ezekre jelen beszámolóban nem térek ki.

A konferencián ténylegesen megjelenő problémakör az államok közötti információcsere volt. Az információcsere általános szabályait az OECD Modellegyezmény 26. cikke tartalmazza. A 26. cikkből a tárgyalás során a 3. és 5. bekezdés bírt kiemelt jelentőséggel. A 3. bekezdés határozza meg a két állam közötti információcsere korlátait, míg az 5. bekezdés szerint nem minősülhet információszolgáltatás megtagadása oknak az, hogy a releváns információ banktitoknak minősül. Svájc hagyományosan fenntartással élt a 26. cikkel szemben, mely azon alapult, hogy Svájc álláspontja szerint az adóegyezmények célja kizárólagosan a nemzetközi kettős adóztatás megakadályozása, ezért nem szükséges információcsere klauzulát belefoglalni az egyezményekbe. A svájci érvelést nemzetközi szinten elutasítják, aminek eredményeként Svájc elfogadta az információcserére vonatkozó előírások jelenetős részét, de az automatikus információcserét továbbra sem ismeri el. Svájc ezzel párhuzamosan olyan megoldáson kezdett el dolgozni, mely biztosítja számára a banktitok fenntartását mindamelllett, hogy kielégíti a többi állam információs és adóbevétel iránti igényét, mely az államok belföldi illetőségű adózói által Svájcban adózatlanul elhelyezett pénzekkel áll összefüggésben. Ez a megoldás a Rubik Egyezmény²³ lett, mely részletszabályainak ismertetése meghaladná a jelen beszámoló kereteit, csak a szabályok két központi elemét emelném ki. A szabályok egy része már az egyezmény megkötését megelőzően Svájcban elhelyezett pénzügyesekre vonatkozik, melyek tekintetében a tulajdonosuk két lehetőség közül választhatna. Az egyik

²³ Svájc három állammal kötött 2011-ben ilyen egyezményt. Ezek az államok Németország, az Egyesült Királyság és Ausztria voltak. Az Egyesült Királysággal és Ausztriával kötött Rubik Egyezmény 2013. január 1-én lépett hatályba. A német-svájci Rubik Egyezmény eddig nem lépett és nem is fog hatályba lépni, mert a német törvényhozás elutasította azt.

alapján Svájc visszamenőlegesen egy alkalommal megadóztatná az adott személy által elhelyezett pénzüsszeget. Ez adóamnesztiának felelne meg azzal, hogy a tulajdonos anonimitása fennmarad. A másik lehetőség, hogy a tulajdonos megosztja a rá vonatkozó releváns adatokat a belföldi illetősége szerinti adóhatósággal, mely révén megszűnik az anonimitása. A Rubik Egyezmény másik kulcseleme a jövőre – Svájc és a vele szerződő állam által a Rubik Egyezmény megkötését követő időszakra – vonatkozik. Eszerint az Egyezmény megkötését követően Svájc a másik szerződő államban belföldi illetőséggel rendelkező természetes vagy jogi személy által nála elhelyezett pénzüsszegre átalányadót vetne ki, melyből befolyt összeget a svájci adóhatóság továbbítaná az illetőség szerinti államba. Ezzel az illetőség államában teljesítendő adófizetési kötelezettségének eleget tennének, és a személy vagy szervezet anonimitása is fennmaradna.

Svájc érdekeit képviselve a Rubik Egyezmény mellett érveltem, mely érvelés az Amerikai Egyesült Államok és az Európai Unió teljes elutasításába ütközött. Álláspontjuk szerint egy ilyen egyezmény elfogadása visszalépést jelentene az általuk Svájccal szemben elért eredményekhez képest²⁴. Ez a két állam az automatikus információcsere mellett érvelt²⁵, ugyanis az Egyesült Államok szerint ez lenne a leghatékonyabb megoldás, mivel ez biztosítaná az adóhatóságok számára, hogy teljes, mindenre kiterjedő adatokhoz jussanak hozzá a belföldi adózók külföldi bankoknál elhelyezett pénzéről. Példaként hozták fel az Európai Uniót²⁶, melyen belül ez már működik, és sikeres eszköze az adócsalás és adóelkerülés elleni harcnak. A parázs vita után az államok képviselőinek arra megállapodásra sikerült jutniuk, hogy maradjon főszabályként a kérelemre történő információcsere azzal, hogy az államok bővíteni kívánják az alkalmazási lehetőségét.

²⁴ Például, hogy Svájc visszavonta a Modellegyezmény 26. cikkéhez fűzött fenntartását, és így elfogadta, hogy a másik állam illetékes hatóságának a kérésére – a banktitok mellőzése mellett – információt szolgáltatson.

²⁵ A kérelemre történő információcsere legfőbb problémájaként azt hozták fel, hogy kérelemnek pontosan meghatározott adózóra kell vonatkoznia, ami szinte lehetetlené teszi ennek sikeres alkalmazását.

²⁶ Lásd: Megtakarítási irányelv: 2003/48/EK irányelv.

**Model negotiations of international tax treaties
(Review of international conference on tax law)**

Summary

An international joint-seminar was held on Fair Negotiations of International Tax Rules in 2013. Academics and students arrived from four universities (Ferrara, Bologna, Georgetown and ELTE) to take part in the joint-seminar hosted by Ruprecht-Karls University, Heidelberg. The participants discussed four hot issues on international tax law such as taxation of 1) permanent establishment, 2) intangibles, 3) sovereign wealth funds and finally 4) bank secrecy and information sharing in tax matters. The method of joint-seminar was about modelling an OECD negotiation meeting where representatives of governments of different states try to arrive at a compromise via innovating the existing OECD Model Tax Convention and its Commentary.